

Vihollinen vei isän vauvalta

Poika ei aio unohtaa sitä. Ilkka Virtanen sai maanpuolustuksen perinnetyöstä 2. luokan Vapaudenristin.

Vaasa
Tiina Juujärvi

- Tiedätkö, mikä tämä on? **Ilkka Virtanen** kysyy ja näyttää pukuunsa kiinnitettyä merkkiä.

Olemme Vaasan sotaveteraanimuseossa. Virtanen on eläkkeellä oleva Vaasan yliopiston entinen rehtori ja talousmatematiikan professori.

Hän johti pitkään myös Pohjanmaan maanpuolustuskiltaa, mutta luopui paikasta keväällä.

Tänä itsenäisyyspäivänä hän sai virallisesti 2. luokan Vapaudenristin ansiokkaasta toiminnasta maanpuolustuksen hyväksi. Niitä jaettiin tänä vuonna Suomeen vain kaksi.

Mutta Virtanen ei näytä tuoretta kunniamerkkiään, vaan puvusaan olevaa ristiä.

Se on sotaorvon merkki.

Virtanen on osallistunut eri yhteiskunnallisiin tehtäviin, ja rehtorikautensa alkupuolella hän kävi intensiivisellä valtakunnallisella maanpuolustuskurssilla.

Ne lisäsivät uteliaisuutta maanpuolustuksen perinneyöhön.

Kuitenkin juuri hänen isänsä kohtalo saattoi herättää alitajunnassa kiinnostuksen maanpuolustukseen, sillä isä kaatui rintamalla.

- Isä oli sodassa alusta loppuun. Ei aivan sodan loppuun, mutta elämänsä loppuun.

Isä oli tavallinen sotamies konekiväärikomppaniassa, ja poika on selvittänyt tämän vaiheet tarkkaan.

- Loppurytinät olivat Karjalan kannaksella. Hän kaatui siellä juhannusaattona. Koko kannas oli tulimerta, ja siellä meni paljon miestä, Virtanen kertoo.

Virtasen leskiäiti jäi kahden pojan yksinhuoltajaksi ja sai Vapaudenristin ritarikunnan sururistin. Virtasen isovelji oli 13 vuotta vanhempi.

Äiti eli lyhyeksi jääneen elämän. Hän ei mennyt naimisiin, vaan eli leskenä loppuun saakka.

Minkä ikäinen Virtanen oli isän kuollessa? Poika syntyi vuoden 1944 tammikuussa. Isä kaatui juhannuksena vain kuukausia ennen kuin sota olisi loppunut. Jatkosota loppui syyskuussa vuonna 1944.

Virtanen oli isän menehtyessä puolen vuoden ikäinen vauva.

Vaasan sotaveteraanimuseossa on kaikkea aseista vaatteisiin. Tilan toiseen päähän on rakennettu hirsiseinäinen korsu kerrossänkyineen.

Vaikka Virtasesta tuli yliopiston rehtori, hänen isänsä ei ollut kovin kirjallinen. Rintamalta ei jäänyt kirjeitä. Virtanen sai äitinsä jäämistöstä yhden isänsä kirjoittaman kortin, jossa luki vain terveiset.

Vanhemmat kuuluivat työväenluokkaan ja työskentelivät kartanossa Paimiossa Varsinais-Suo-

Keväällä 1918 kaksi kaskislaista naista ompeli punalipun yhden yön aikana seuraavana päivänä pidettäviä sisällissodan soturin hautajaisia varten. Suomella ei ollut vielä tuolloin vahvistettua valtiolippua, kertoo Ilkka Virtanen. KUVAT: JARNO PELLINEN

Vaasan sotaveteraanimuseossa on sodassa olleiden miesten erilaisia univormuja.

messa: isä maatöissä traktorinkuljettajana ja äiti meijerissä.

Kotona puhuttiin sodasta vain vähän. Veljekset eivät tunteneet isänsä vaiheita, koska heillä ei ollut ketään kertomassa niistä.

Vaikka Virtanen on ollut elämänsä aikana aktiivinen monissa järjestöissä, hän ei halunnut mennä kaatuneiden omaisten tai sotaorvojen yhdistyksiin.

- En halua valittaa, että kohtaloni oli kauhea. Isän menetys oli rankkaa, mutta sota-ajan jälkeisissä niukoissa oloissa Suomen valtio hoiti meidän asianne hyvin.

Virtasen äiti sai sotalesken eläkettä ja Virtanen itse sotaorvon eläkettä. Hän sai koulussa ja opinnoissa joitakin etuja.

- Pidän sitä aika hyvänä. Olimme vähävaraista sakkia, mutta meillä ei ollut koskaan nälkää tai

puutetta. Kun opiskeli uutterasti, pääsi eteenpäin, hän sanoo.

Virtanen aloitti Pohjanmaan maanpuolustuskillan puheenjohtajana vuonna 1997 ja lopetti tämän vuoden maaliskuussa.

Maanpuolustuskilta keskittyi perinneyöhön. Sen lippulaiva on sotaveteraanimuseo, johon käy tutustumassa muun muassa 20-30 koululuokkaa vuosittain.

Kilta huolehtii muistakin muistomerkeistä, kuten perinnemuurista, ja juhlistaa eri merkkipäiviä itsenäisyyspäivästä kaatuneiden muistopäivään.

- Jokainen isänmaallisuuteen liittyvä päivä muistetaan. Niitä ei jätetä unholaan, sillä kansakunnan muistin pitää toimia. Tehdään vaikka seppeleenlasku, jos ei mitään muuta.

Killan vajaat 100 jäsentä ovat jo iäkkäitä, ja nuoria on vaikea saada mukaan toimintaan. Fyysinen reserviläistoiminta vetää, mutta perinneyö koetaan vanhanaikaiseksi.

Perinneyö on silti Virtasen mielestä tärkeää, sillä menneisyyden tunteminen auttaa tekemään hyviä päätöksiä tulevaisuuteen.

- Jos ei olisi mitään käsitystä menneisyydestä tai naapurivaltioista, voisi vaikkapa **Vladimir Putin** tehdä jonkin tarjouksen ja katsoisimme, että tuohan kuulostaa hyvältä, Virtanen vertaa.

Pohjanmaalla historia tunnetaan. Maanpuolustusalan vieraat sanovat Virtaselle, että Pohjanmaalle on aivan eri asia tulla kuin muualle.

- Maanpuolustushenki on täällä läsnä eri tavalla. Täällä puhu-

taan vapaussodasta, ei sisällissodasta.

Perinteistä pidetään kiinni, reserviläiset ovat aktiivisia ja pohjalaismaakunnista lähdetään hyvin varusmiespalvelukseen.

Maanpuolustushenkisyydestä huolimatta Virtanen on harmissaan kansallisaatteen ylikorostumisesta Suomessa ja maailmalla.

- Olen pitänyt itseäni epäpoliittisena henkilönä, mutta olen huolissani siitä. Ajatellaan, että rajat kiinni ja vieraat ulos eikä ketään sisään.

Hän kritisoi myös demokratian kunnioituksen puutetta.

- Jossain ei tiedetä vaalien tulosta kuukausi vaalien jälkeen ja toisessa paikassa tiedetään tulos kuukautta ennen. Tässä on huolestuttavia piirteitä.

Korona on perunut itsenäisyyspäivän juhllisuuksia, mutta myös Vapaudenristin ritarikunnan kunniamerkin saaneiden juhllisuuudet Helsingissä.

Maanantaina viikko ennen itsenäisyyspäivää Virtanen ajeli kaupungilla asioillaan, kun puhelin soi, ja hän pysäytti auton.

Siellä soitti Puolustusvoimien Pohjanmaan aluetoimiston päällikkö everstiluutnantti **Mauri Etelämäki**, joka kertoi 2. luokan Vapaudenrististä ja sen toimitusohjeista. Vapaudenristin ritarikunta ohjeistaa viemään merkin kotiin asti.

Virtanen pyyhkäisi kauppaan ostamaan Louhisaaren juomaa eli Mannerheimin juomaa, jossa käytetään mustaviinimarjan lehtiä.

- Kaksi tuntia siitä kun sain soiton, Etelämäki oli meillä. Kaikki tuli totaalisenä yllätyksenä. En todella tiennyt, että mitään tällaista oli vireillä. Kyllä se oli veret seisahtavaa, hän sanoo nauraen.